

Επιχειρήσεις, αγορές και ανάπτυξη

Νίκος Βέττας

Γενικός Διευθυντής IOBE

Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

vettas@iobe.gr | nvettas@aueb.gr

Σύνδεσμος Επιχειρήσεων & Λιανικής Πωλήσεως Ελλάδος (ΣΕΛΠΕ)

και Επιμελητήριο Κορινθίας

Αθήνα, 22 Απριλίου 2021

Γενικές παρατηρήσεις

- Η εξέλιξη και αντιμετώπιση της πανδημίας δεν είναι η ίδια σε όλον τον πλανήτη, με ορισμένες περιοχές να βρίσκονται πλέον κοντά στην επιστροφή στην κανονικότητα και άλλες ακόμη σε πολύ δύσκολη κατάσταση.
- Οι άμεσες οικονομικές προοπτικές είναι θετικές, όμως σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί πως το υγειονομικό πρόβλημα έχει αμετάκλητα τιθασευτεί.
- Τα όρια παρεμβάσεων της οικονομικής πολιτικής εξαντλούνται, η υπερχρέωση συσσωρεύεται σε ιδιωτικό και δημόσιο επίπεδο και σειρά νέων προκλήσεων απαιτούν επείγουσα αντιμετώπιση.
- Αξιολογώντας τις προοπτικές ανάπτυξης για την τρέχουσα χρονιά, διαφαίνεται ισχυρή ανάκαμψη στο δεύτερο μισό της χωρίς να αποκλείεται και μια περισσότερο αρνητική εξέλιξη.

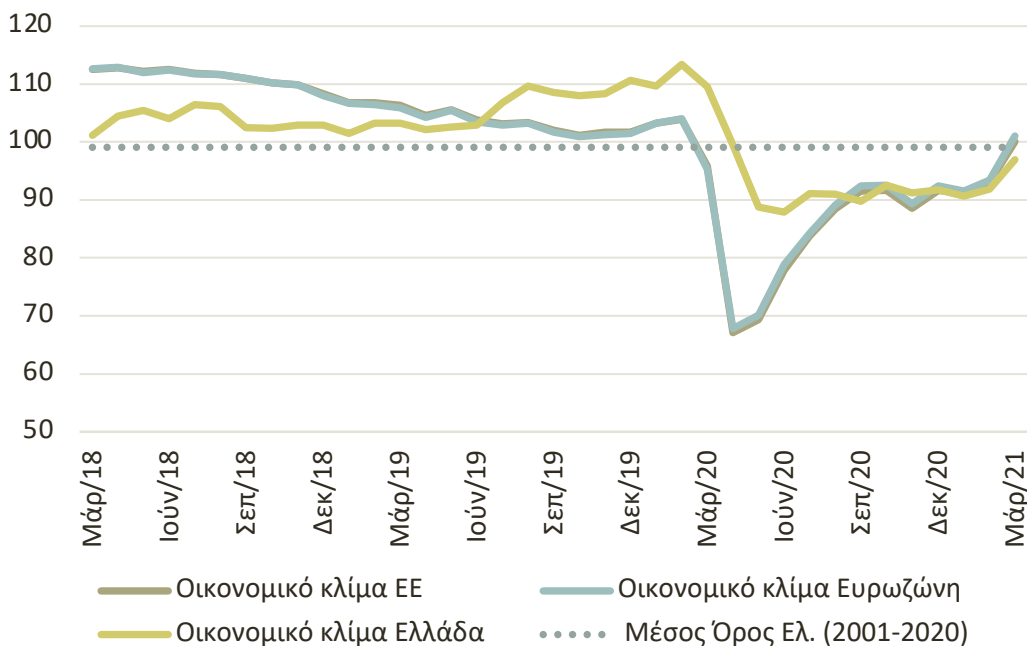
Βασικά μεγέθη ελληνικής οικονομίας

(% ετήσια μεταβολή, εκτός εάν αναφέρεται αλλιώς)	2009	2014	2017	2018	2019	2020
ΑΕΠ	-3,1	0,7	1,5	2,1	1,9	-8,2
Ανεργία (% εργατικού δυναμικού)	9,5	26,5	21,5	19,3	17,3	16,3
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών	1,3	-1,4	1,1	0,8	0,5	-1,3
Σχηματισμός Πάγιου Κεφαλαίου	-13,7	-2,8	-6,3	-4,6	2,5	0,3

Οικονομικό κλίμα

Ελλάδα: Οικονομικό κλίμα και καταναλωτική εμπιστοσύνη

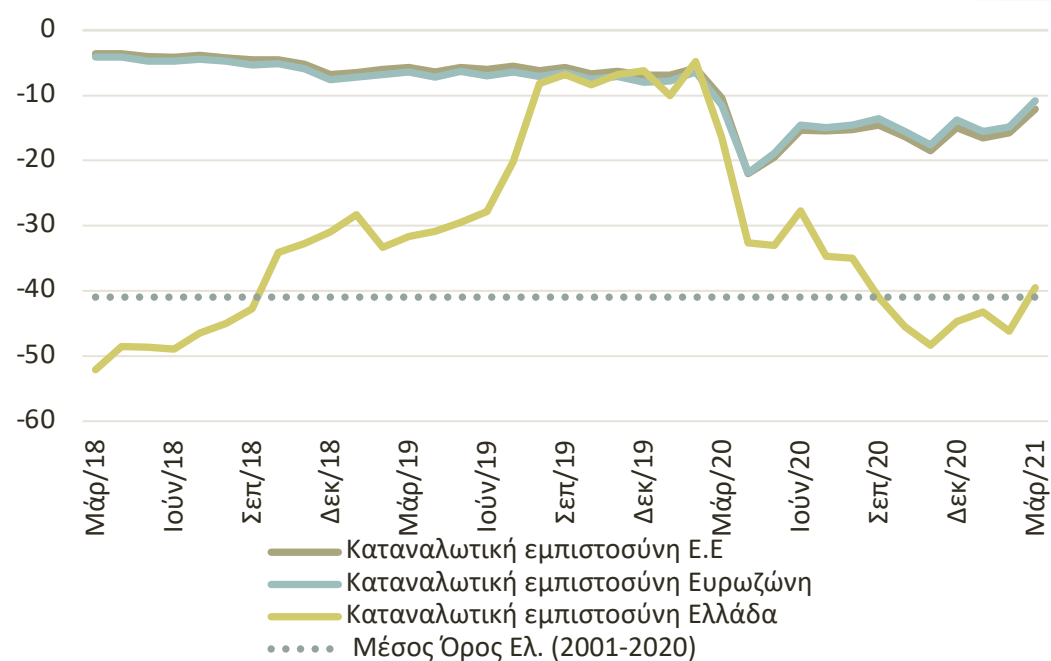
Αισθητή βελτίωση των προσδοκιών σε όλους τους τομείς, στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων 11 μηνών

Πηγές: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, IOBE, έως 3/2021

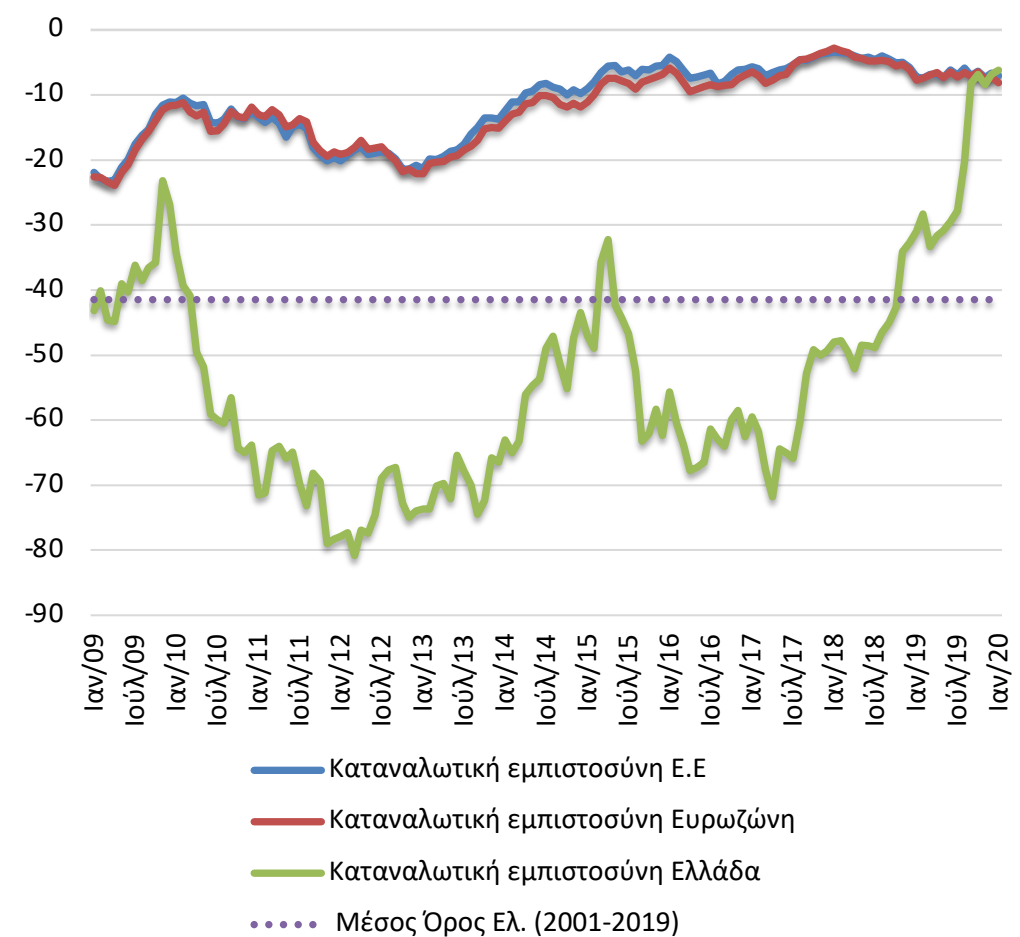
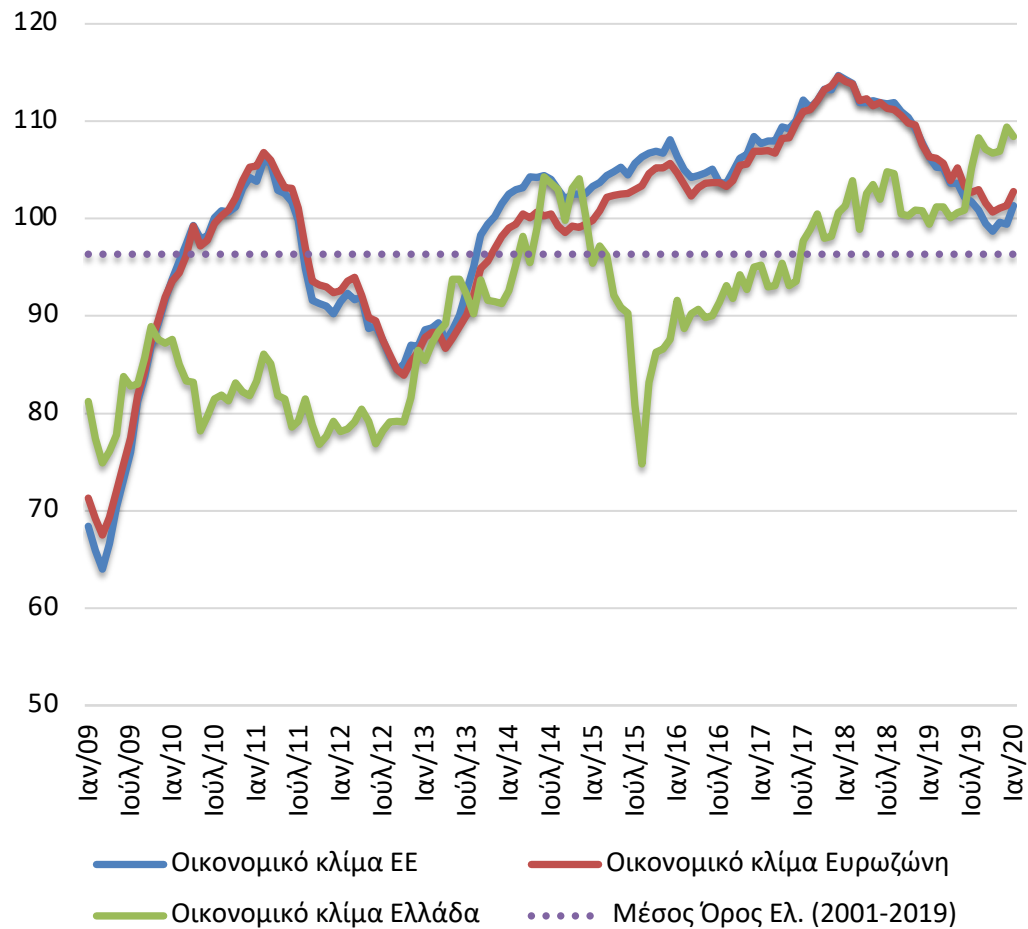
Ο δείκτης οικονομικού κλίματος ενισχύθηκε σημαντικά τον Μάρτιο και διαμορφώθηκε στις 96,9 μονάδες, έναντι 91,9 μονάδων τον προηγούμενο μήνα

...και ενίσχυση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, λόγω κυρίως της καλυτέρευσης των προβλέψεων για την οικονομική κατάσταση της χώρας

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης υποχώρησε τον Νοέμβριο και διαμορφώθηκε στις -48,2 (από -45,5) μονάδες, κινούμενος πολύ χαμηλότερα από το περυσινό του επίπεδο (-6,8 μονάδες)

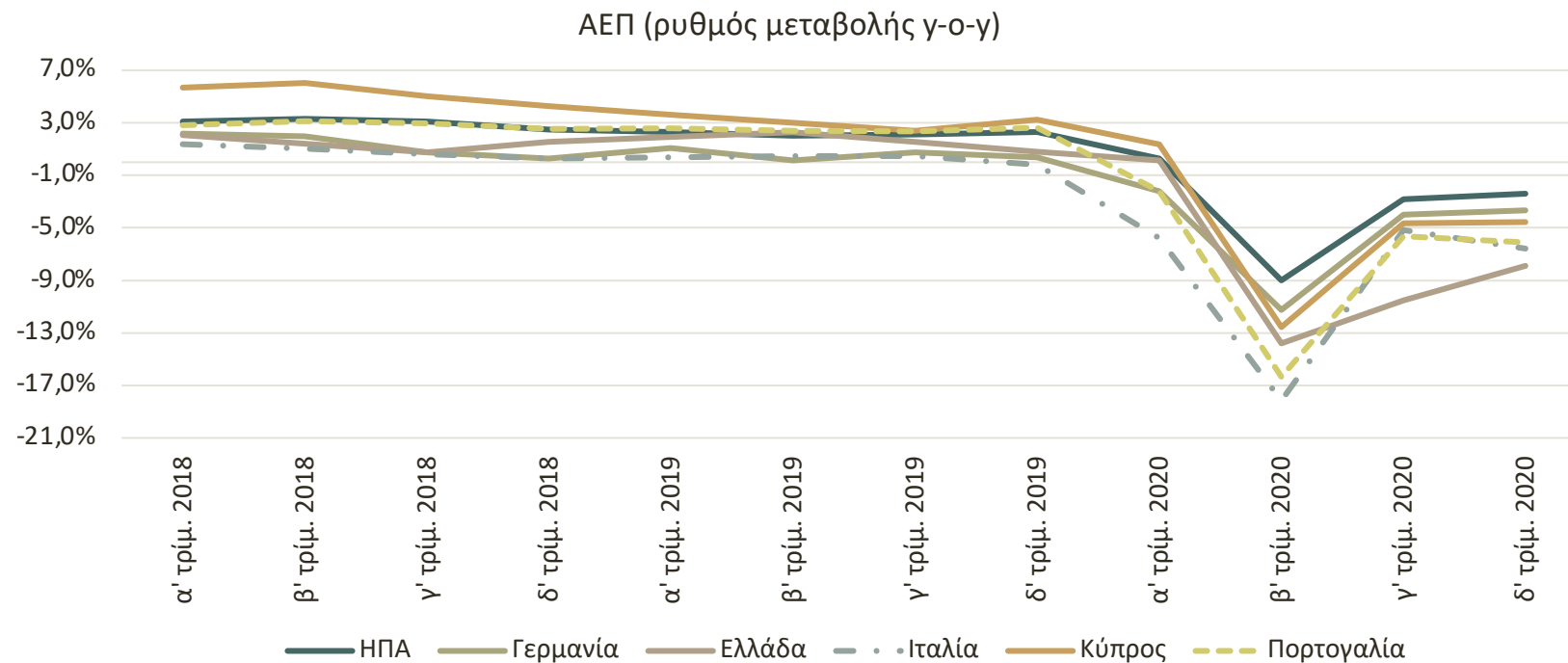
Ισχυρή βελτίωση του οικονομικού κλίματος προ COVID-19

Παγκόσμιο πλαίσιο

ΑΕΠ

- Ύφεση 7,9% το δ' τρίμ. 2020, από 10,5% στο προηγούμενο τρίμηνο και ανάπτυξη 0,8% στο δ' τρίμ. του 2019. Έντονη πτώση εξαγωγών υπηρεσιών (-55,4%), αλλά και μείωση ιδιωτικής κατανάλωσης (-4,7%).
- Η μεγαλύτερη εξασθένιση ύφεσης το δ' τρίμηνο q-o-q στην Ελλάδα μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης.
- Ύφεση 8,2% στο σύνολο του 2020, από ανάπτυξη 1,9% πρόπερσι.

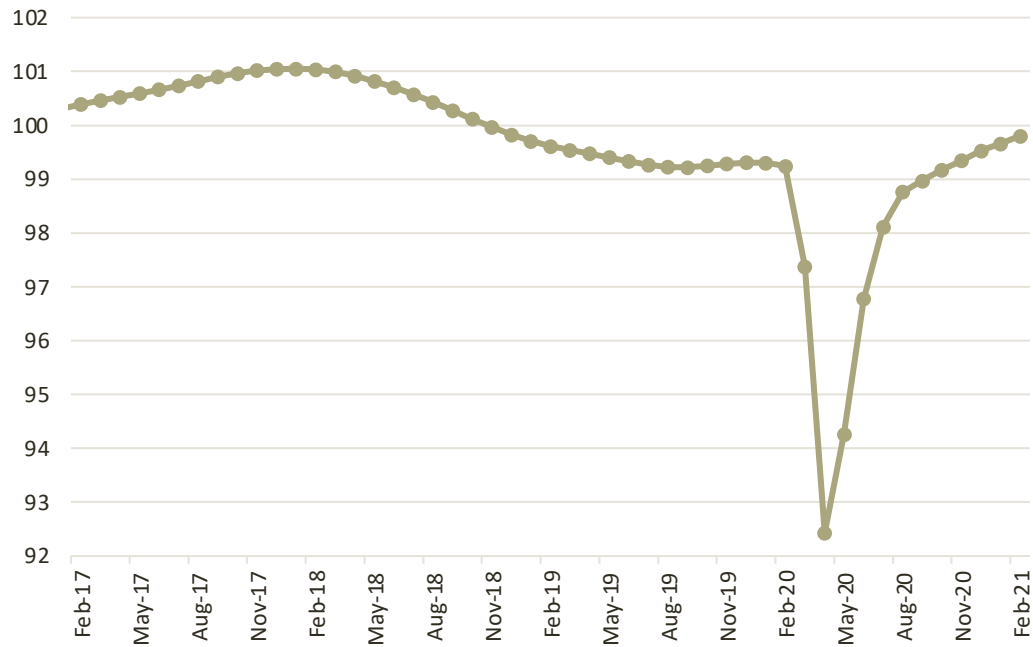

Πηγές: Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, Eurostat και OECD.Stats.

Παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα και εμπόριο

Συνεχίζει την ανοδική του πορεία ο CLI το Φεβρουάριο (+0,1%)

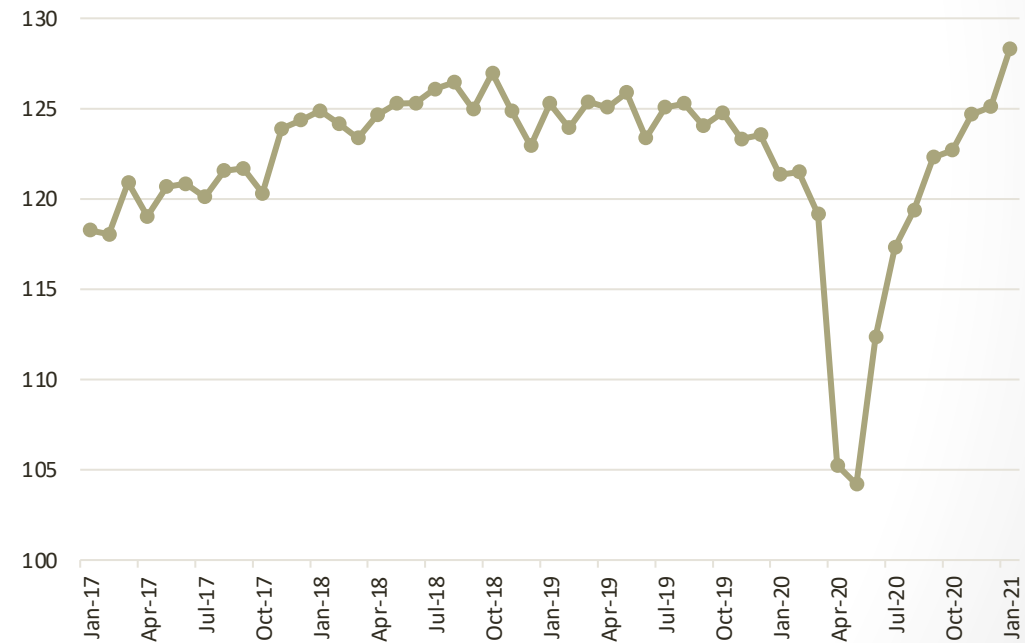
Σύνθετος πρόδρομος δείκτης ΟΟΣΑ (CLI)
(Μακροχρόνιος μέσος όρος = 100)

Πηγή: ΟΟΣΑ, έως 2/2021

Σημαντική άνοδος του όγκου διεθνούς εμπορίου τον Ιανουάριο (+2,6% στις 128,3 μονάδες)

Παγκόσμιος Δείκτης Όγκου Εμπορίου (CPB)
(εποχικά διορθωμένα στοιχεία, 2010=100)

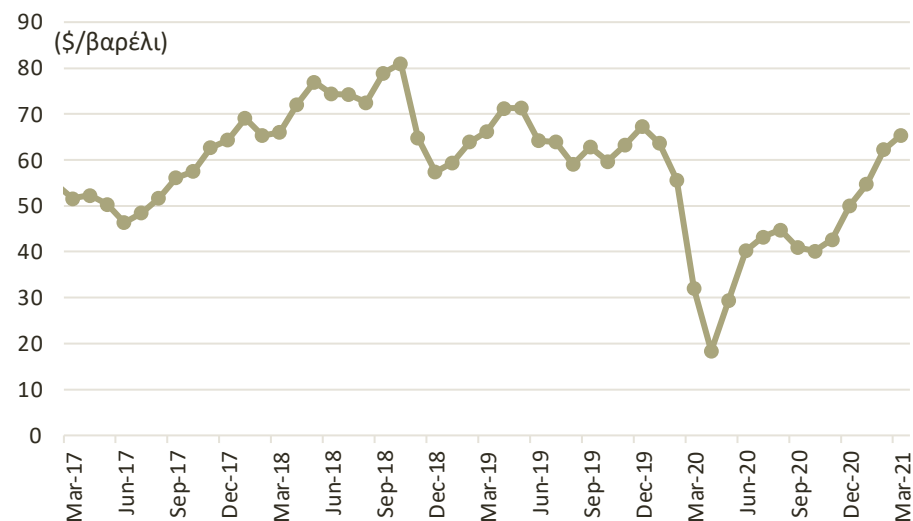

Πηγή: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, έως 9/2020

Τιμές εμπορευμάτων

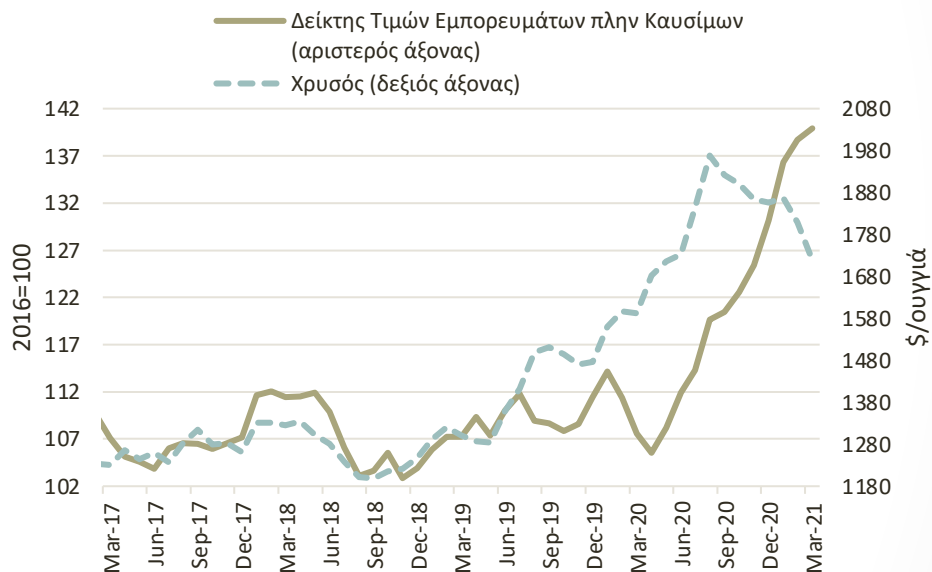
Συνέχεια ανόδου στο πετρέλαιο τον Μάρτιο (+5,0% σε σχέση με το Φεβρουάριο), στα \$65,4/βαρέλι

Τιμή αργού πετρελαίου (Brent)

Πηγή: U.S. Energy Information Administration, έως 03/2021

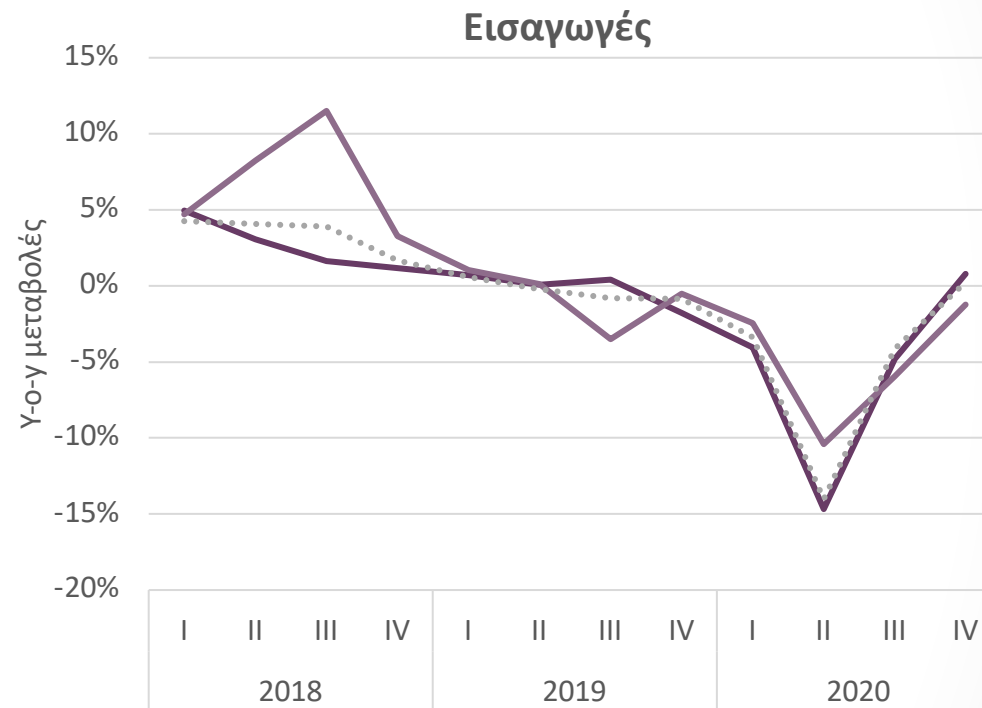
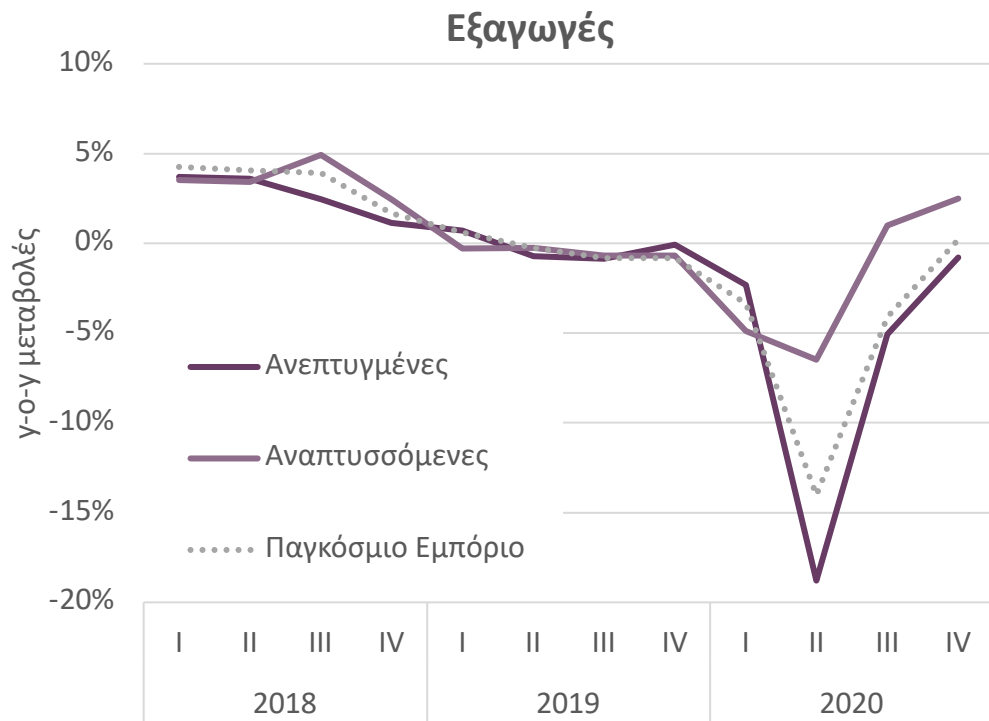
Σημαντική πτώση της τιμής του χρυσού τον Μάρτιο, στα 1718 \$/ουγκιά (-5%), ενώ ο δείκτης τιμών λοιπών εμπορευμάτων εξακολουθεί να ενισχύεται

Πηγή: ΔΝΤ, Commodity data portal, έως 03/2021

Τάσεις στο παγκόσμιο εμπόριο αγαθών το 2020

Δείκτης όγκου διεθνούς εμπορίου
(2010=100)

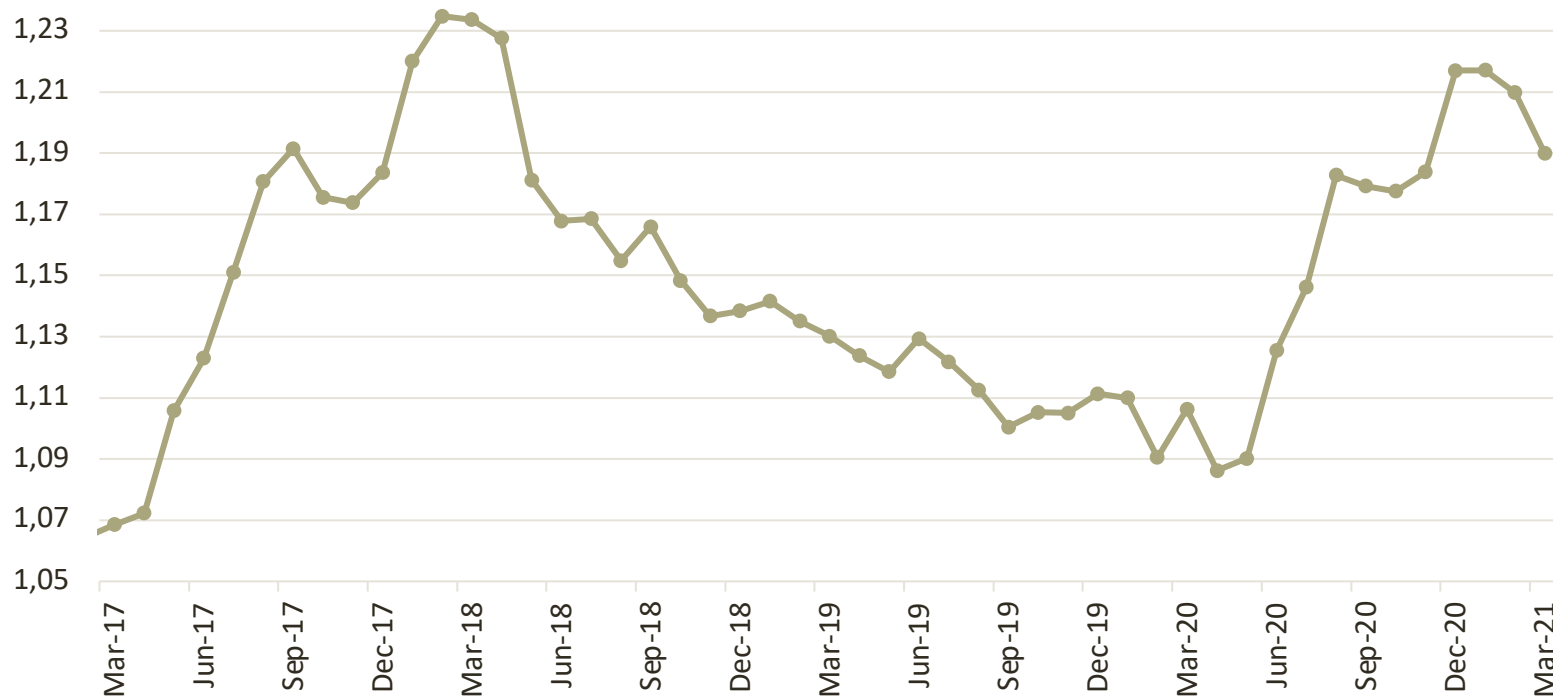

Πηγή: World Trade Monitor, CPB Netherlands, Επεξεργασία: IOBE

- Το εμπορικό ισοζύγιο των ανεπτυγμένων οικονομιών ((\$ τιμές 2010), επιδεινώθηκε (έλλειμμα \$728 δισεκ. το 2020, από \$643 δισεκ. πρόπερσι), ενώ αυτό των αναπτυσσόμενων βελτιώθηκε (πλεόνασμα \$539 δισεκ., από πλεόνασμα \$374 δισεκ.).

Ισοτιμία ευρώ/δολαρίου

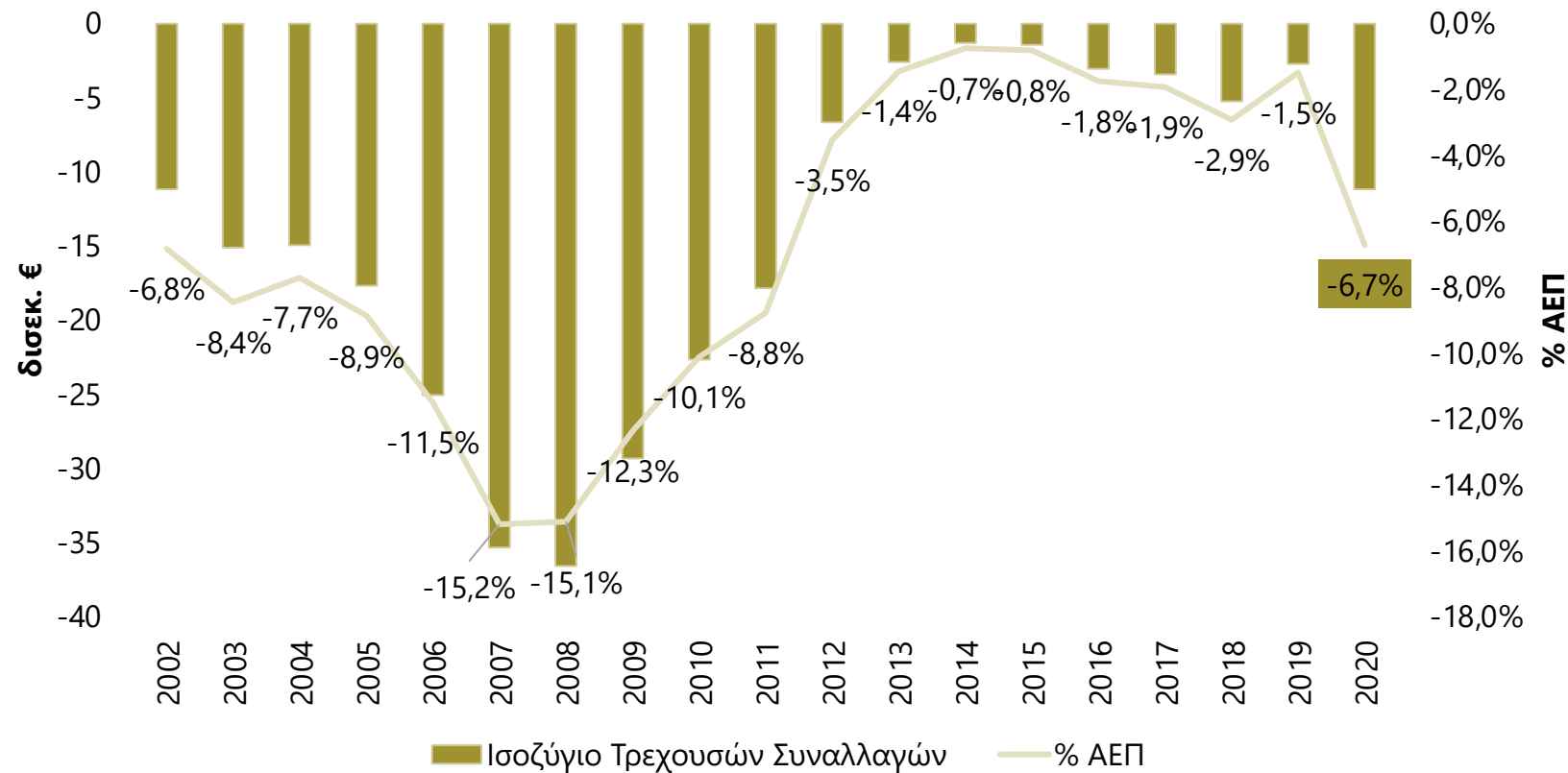
Το ευρώ σημειώνει σημαντική κάμψη τον Μάρτιο έναντι του δολαρίου στα 1,19 \$/€ (-1,6% από τον προηγούμενο μήνα)

Πηγή: ΕΚΤ, έως 03/2021

Ελληνική οικονομία: βραχυχρόνιες τάσεις

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών: έντονη επιδείνωση από το Ισοζύγιο Υπηρεσιών

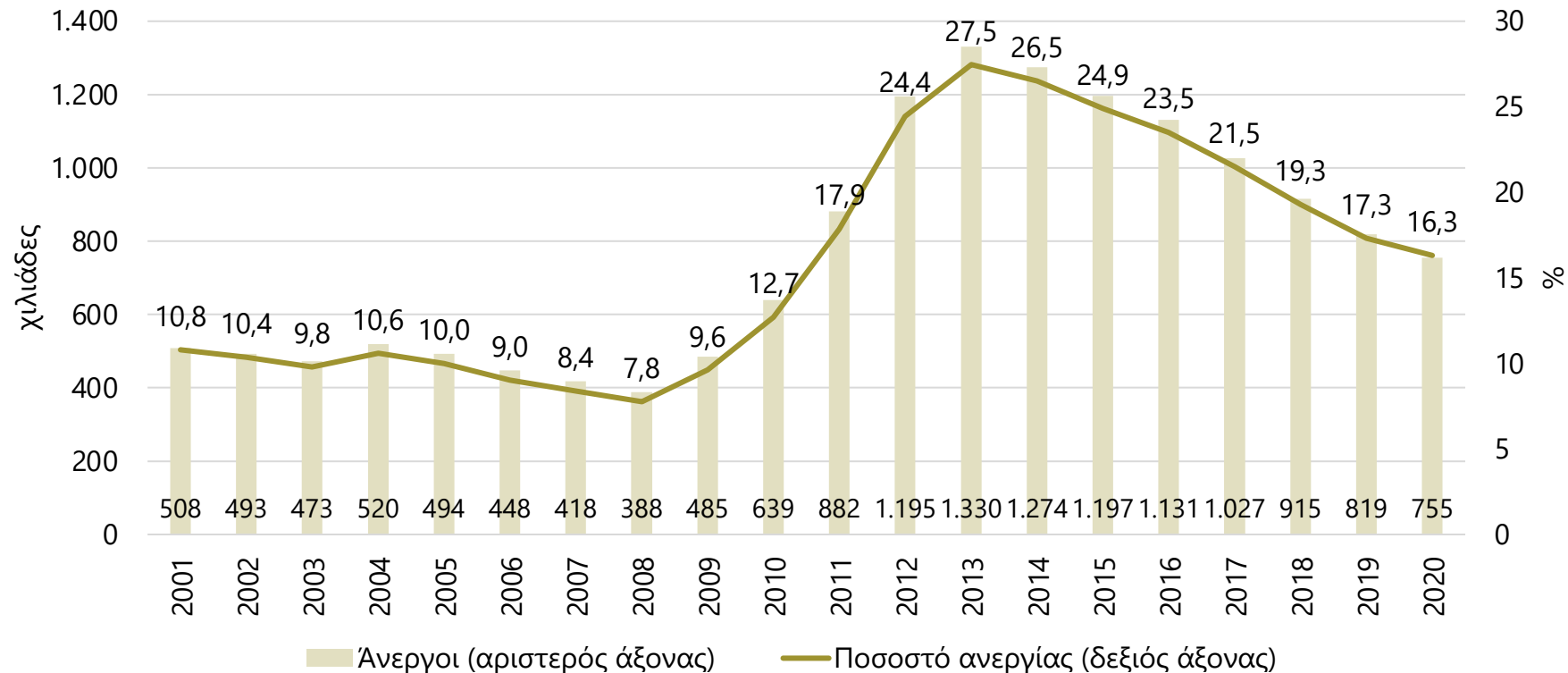

Πηγή: ΤτΕ

- Έλλειμμα Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών €11,1 δισεκ. (6,7% του ΑΕΠ) από €2,7 δισεκ
- Βελτίωση στο Ισοζύγιο Αγαθών, λόγω διπλάσιας μείωσης εισαγωγών έναντι εξαγωγών. Επιδείνωση Ισοζυγίου Υπηρεσιών 65,5%. Προήλθε κατά 86% από το Ταξιδιωτικό Ισοζύγιο και 11% από το Ισοζύγιο Θαλάσσιων Μεταφορών

Αποκλιμάκωση ανεργίας για έβδομο έτος (16,3% από 17,3%)

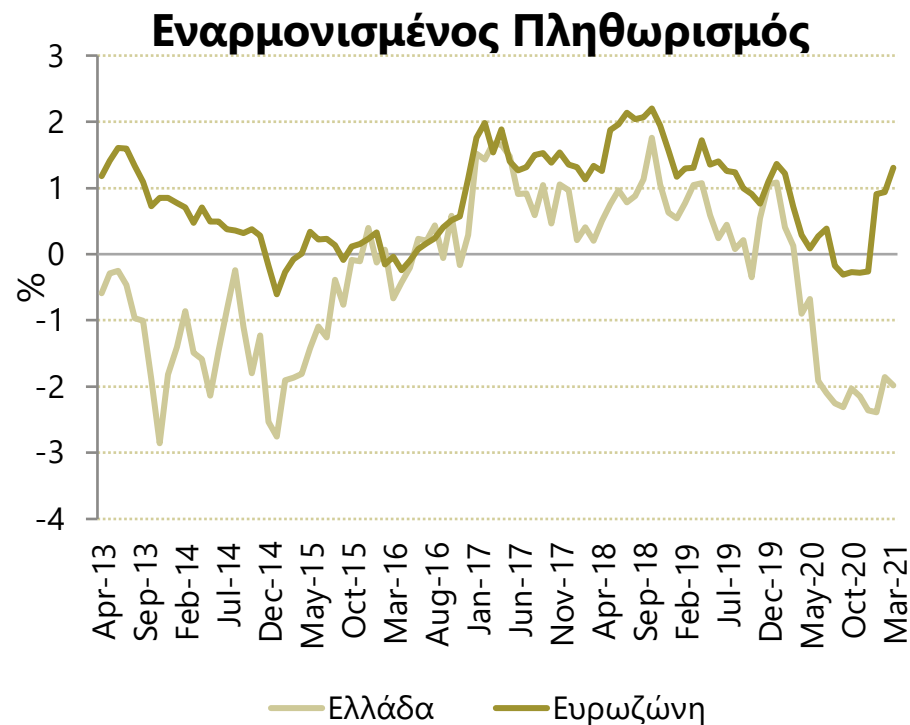
Αριθμός ανέργων και ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα

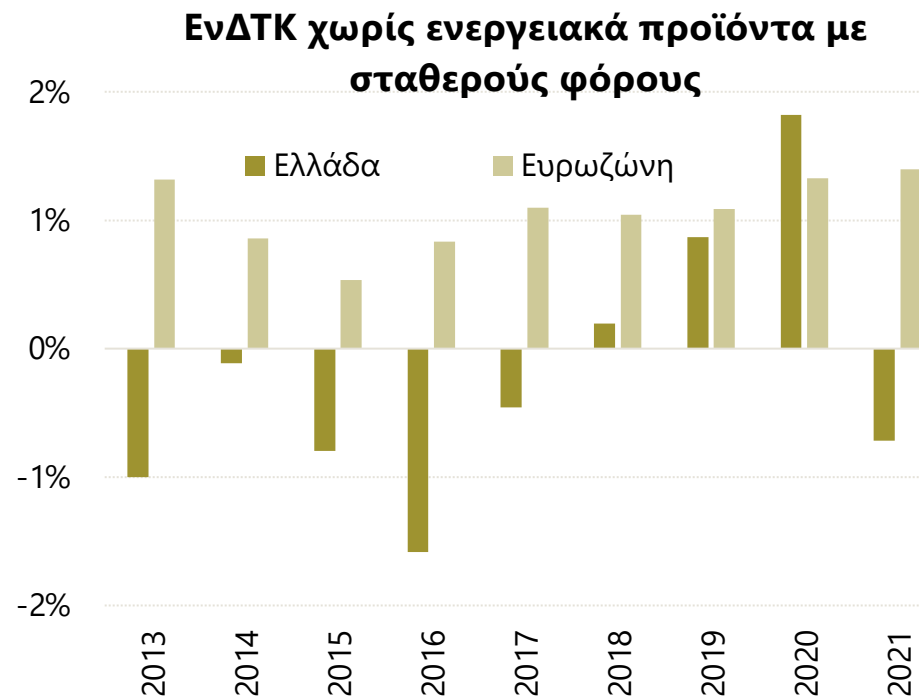
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

- Η μεγαλύτερη μείωση στην Ευρωζώνη, εξαιτίας των μέτρων στήριξης των θέσεων εργασίας σε πληττόμενους κλάδους και της αύξησης του μη ενεργού πληθυσμού.
- Αύξηση απασχόλησης σε 11 κλάδους. Ενδεικτικά: Χονδρικό-Λιανικό εμπόριο (+21,8 χιλ.), Υγείας-κοινωνική μέριμνα (20,6 χιλ.), Επαγγελματικές, επιστημονικές, τεχνικές δραστηριότητες (+11,3 χιλ.), Δημόσια διοίκηση (+9,0 χιλ.).
- Μείωση απασχόλησης σε 10 κλάδους. Ενδεικτικά: Πρωτογενής τομέας (-41,6 χιλ.), Τουρισμός (-38,2 χιλ.), Κατασκευές (-6,9 χιλ.), Μεταποίηση (-6,0 χιλ.)

Αντιπληθωρισμός το α' τριμ. 2021, κυρίως λόγω έμμεσης φορολογίας

Πηγές: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Eurostat

Ευρωζώνη: Ηπιότερος ο πληθωρισμός στο α' τριμ. 2021 από πέρυσι, στο 1,0% από 1,2%

Ελλάδα: αρνητικός ρυθμός μεταβολής τιμών το α' τρίμ. 2021, -2,1%, έναντι 0,5% το χρονικό διάστημα Ιαν.-Μαρτ. του 2020

- Αρνητική επίδραση από έμμεσους φόρους (-0,9%), εγχώρια ζήτηση (-0,7%) και ενεργειακά αγαθά (-0,5%)

Βραχυχρόνιοι δείκτες

Βιομηχανία

- Μείωση βιομηχανικής παραγωγής το 2020 κατά 2,1%, αντί οριακής υποχώρησης 0,7% το 2019
- Απώλειες στην Ευρωζώνη, με τη βιομηχανική παραγωγή να περιορίζεται το 2020 κατά 8,7%, κατόπιν -1,4% το 2019.

Κατασκευές

- Πτώση δείκτη παραγωγής 9,5% πέρυσι, σε συνέχεια μείωσης 6,1% το 2019
- Μείωση 5,8% στα Οικοδομικά Έργα το 2020, από 6,2% πρόπερσι. Ισχυρότερες απώλειες στα Έργα Πολιτικού Μηχανικού, -11,8%, κατόπιν μείωσης 5,9% το 2019.

Τουρισμός

- Κατακόρυφη πτώση κύκλου εργασιών κατά 62,7%, αντί ενίσχυσης κατά 1,3% το 2019

Λιανικό Εμπόριο

- Υποχώρηση κύκλου εργασιών 5,4% πέρυσι, κατόπιν οριακής κάμψης 0,8% ένα χρόνο νωρίτερα

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

- Ανθεκτικότητα βιομηχανικής παραγωγής εντός της πανδημίας, σε σχέση με την Ευρωζώνη
- Ήπια κάμψη στο Λιανικό Εμπόριο

Επιδράσεις πανδημίας στο εμπόριο αγαθών στην Ελλάδα

% μεταβολή 2019/2020

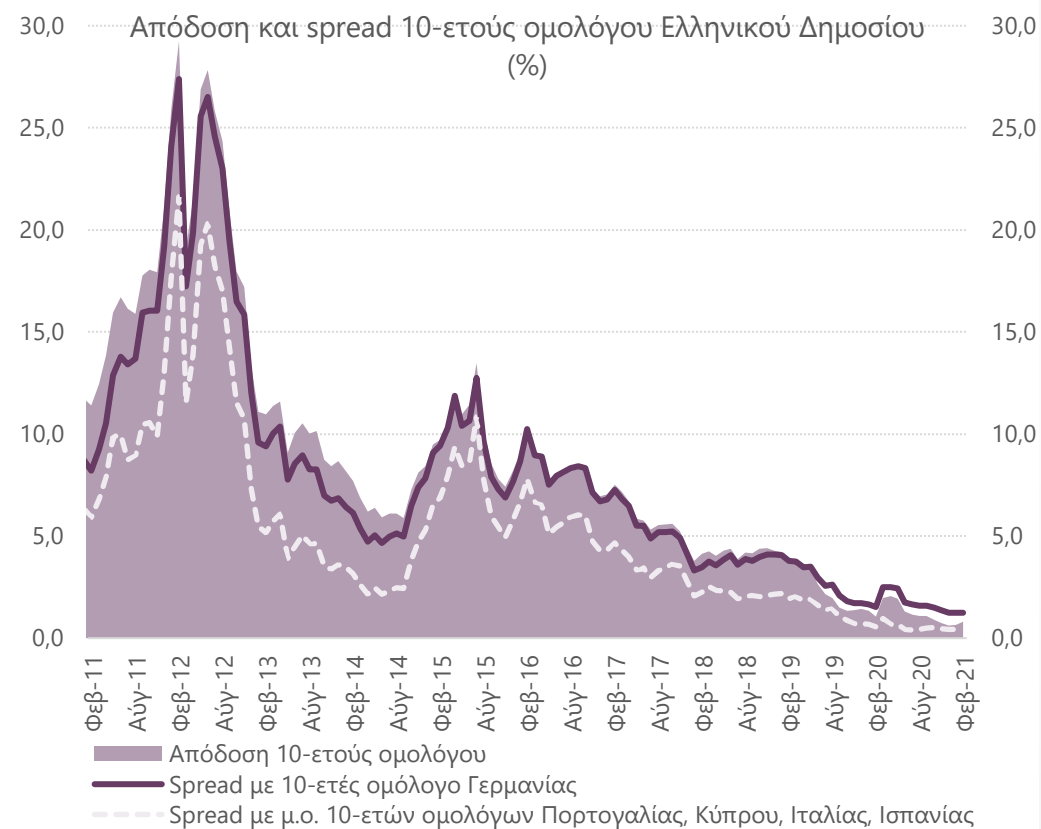
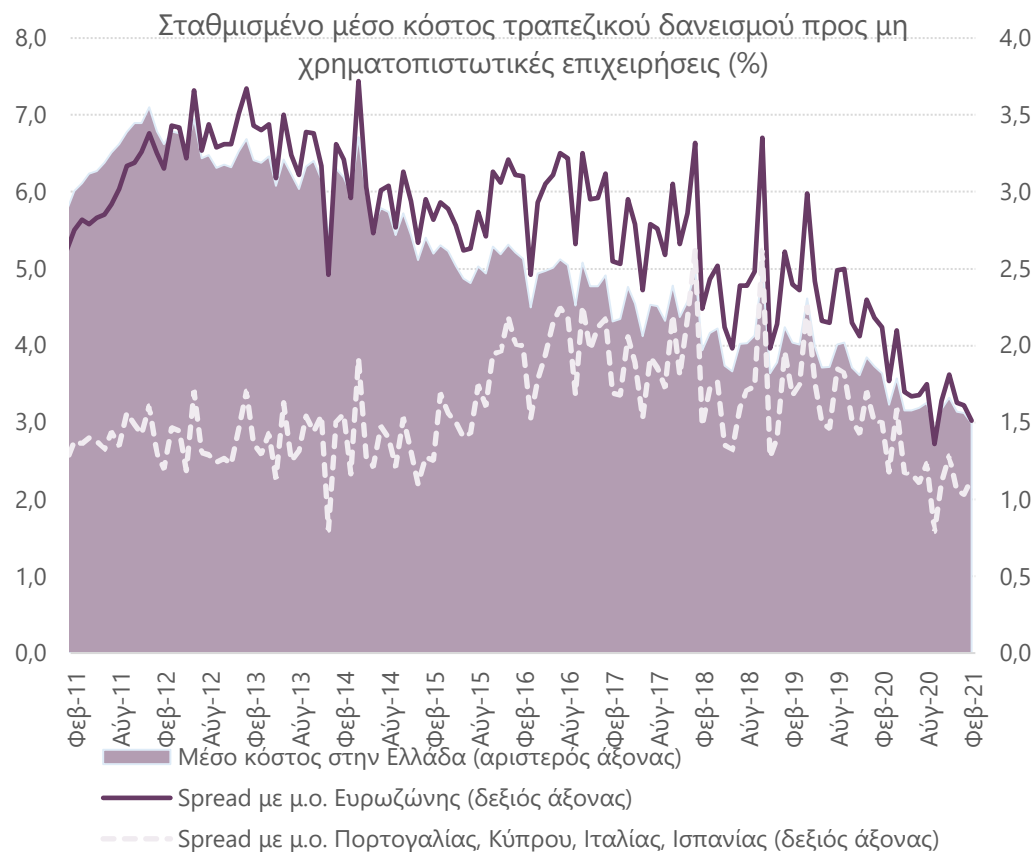

Σημαντικότερες τάσεις εξαγωγών και εισαγωγών σε κλαδικό επίπεδο (σχετίζονται με επιδράσεις πανδημίας):

- Ενίσχυση εξαγωγών και εισαγωγών πρωτίστως στον κλάδο Φαρμάκου
- Αυξημένες ανάγκες σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές το 2020 → άνοδος εισαγωγών
- Αύξηση εξαγωγών Τροφίμων και Χαρτοποιίας
- Σημαντική πτώση εξαγωγών και εισαγωγών καυσίμων, λόγω περιορισμού τιμών (-30%) και ποσοτήτων

Τραπεζικό σύστημα - χρηματοδότηση

Μείωση κόστους δανεισμού δημόσιου και ιδιωτικού τομέα

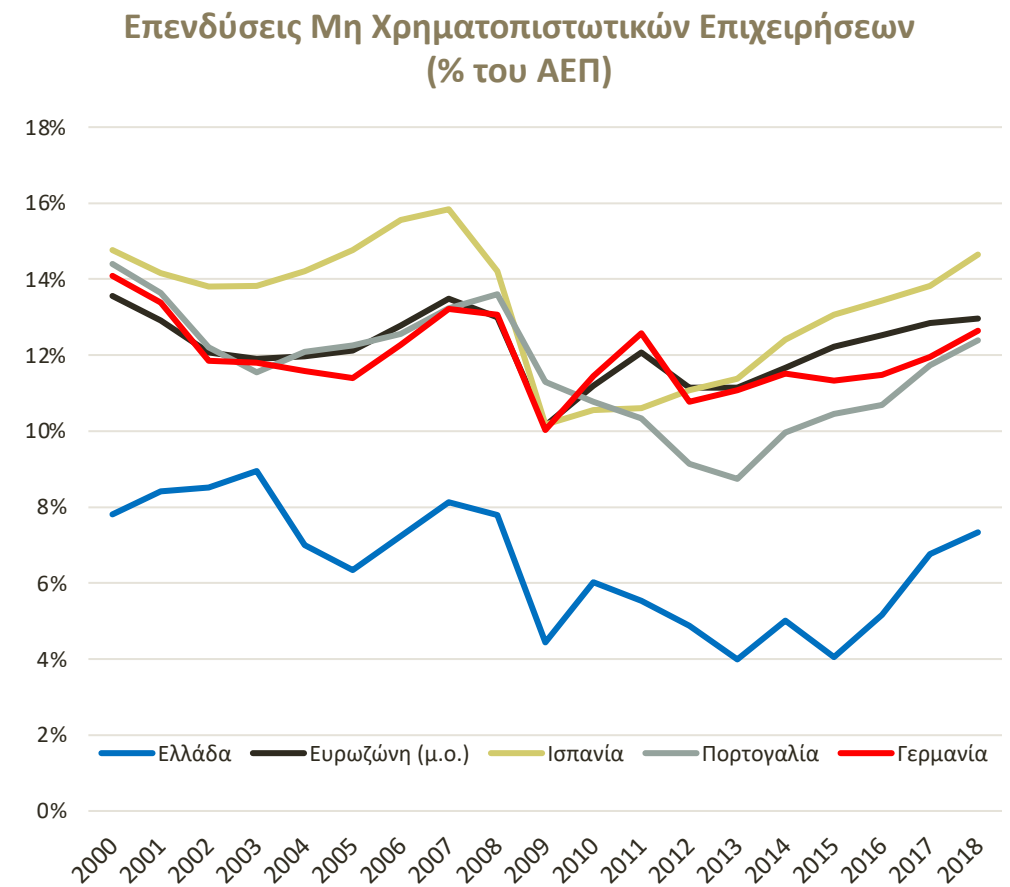
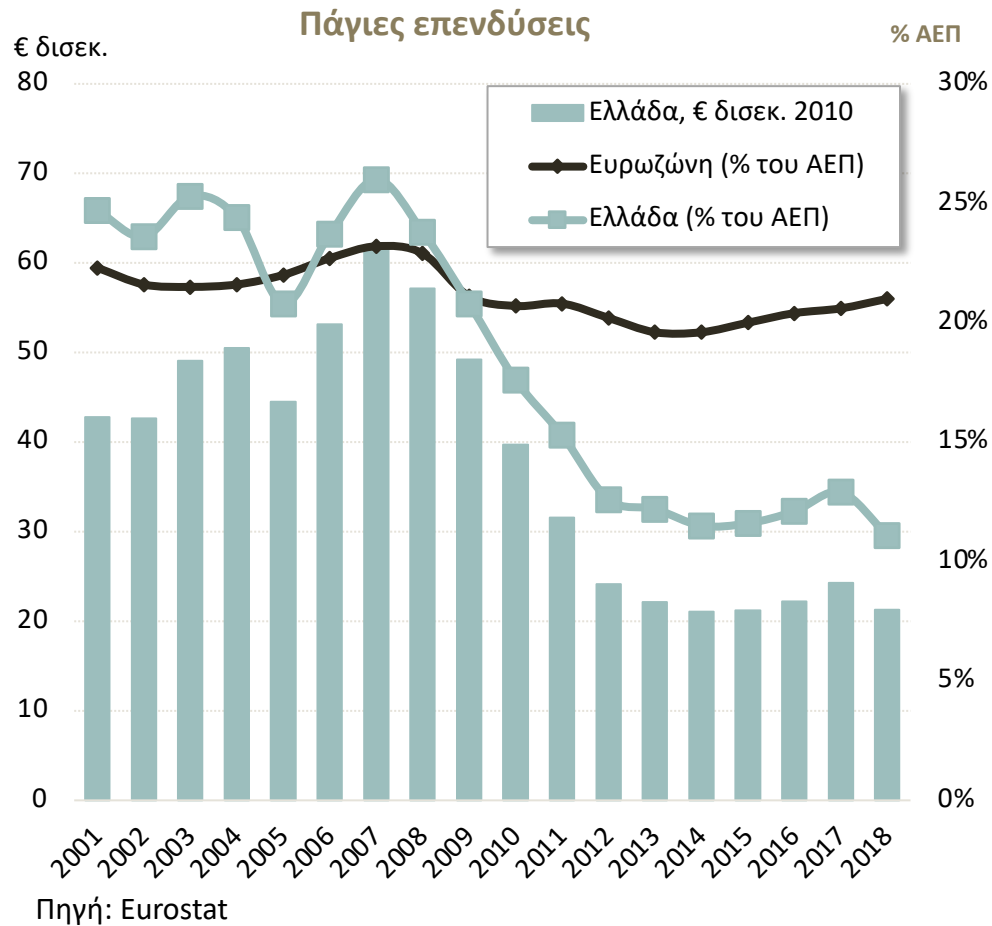

Πηγή: ΕΚΤ

Ωστόσο, παραμένει υψηλότερο από το μ.ο. της περιφέρειας νότου της ΕΖ

Ελληνική οικονομία: η μεγάλη εικόνα

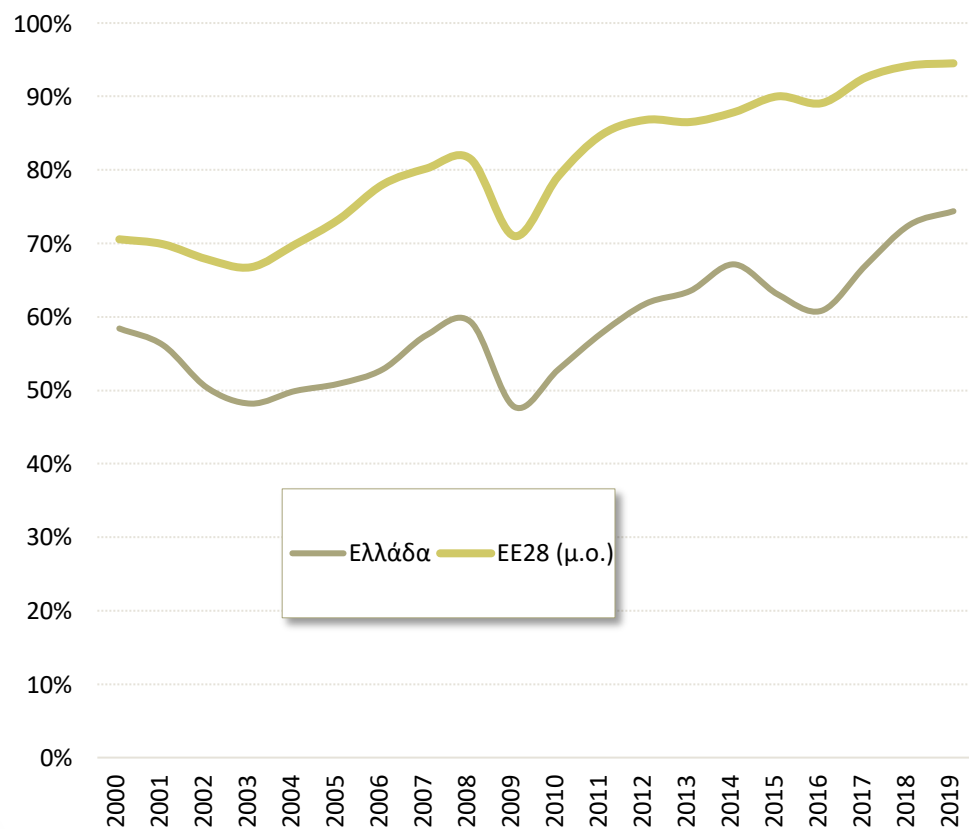
Κεφάλαιο: Σημαντικό επενδυτικό κενό τα χρόνια της κρίσης

...αλλά και πριν την κρίση, οι παραγωγικές επενδύσεις συστηματικά υπολείπονταν αυτές των λοιπών χωρών

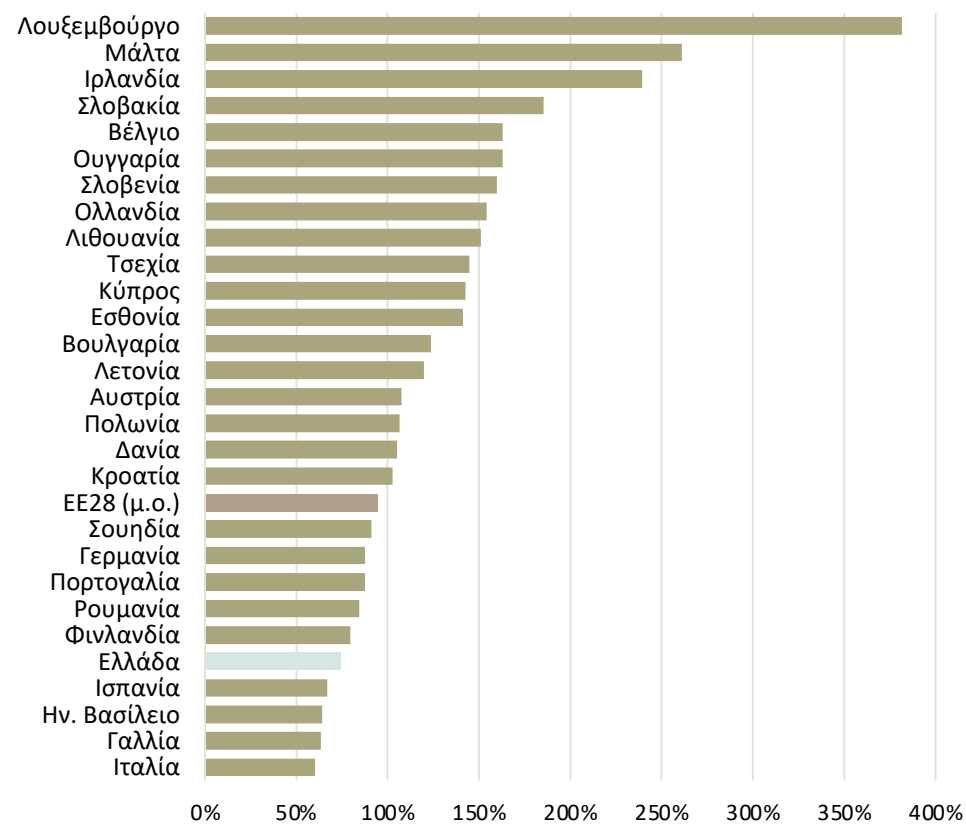
Ο προσανατολισμός της οικονομίας συστηματικά εσωστρεφής ...

Αξία εξαγωγών και εισαγωγών (% του ΑΕΠ)

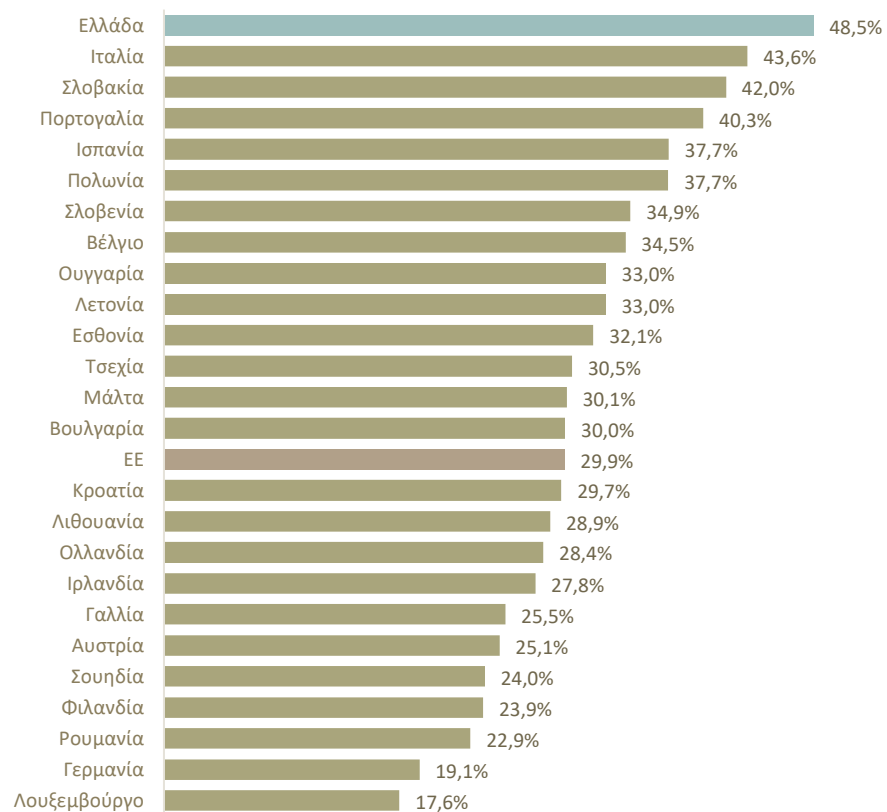
Πηγή: Ameco

Αξία εξαγωγών και εισαγωγών το 2019
(% του ΑΕΠ)

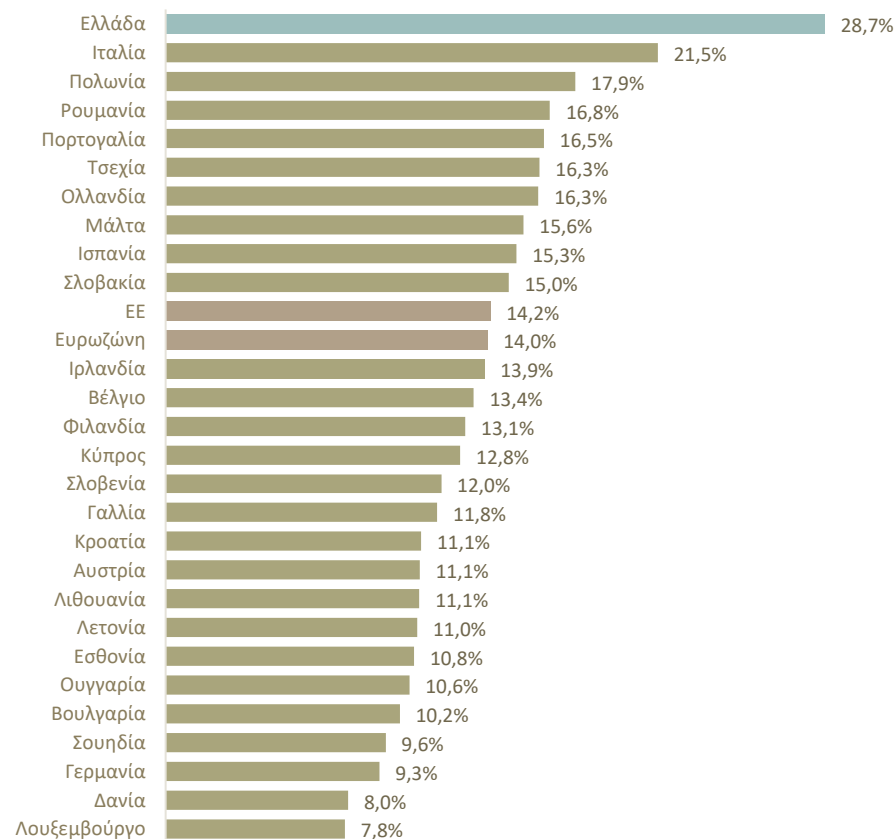

... με πολύ μικρές επιχειρήσεις και υψηλό ποσοστό αυτοαπασχόλησης και άτυπης οικονομίας

Μερίδιο των μικρών επιχειρήσεων (έως 9 ατόμων) στην απασχόληση του επιχειρηματικού τομέα, 2017

Ποσοστό αυτοαπασχολουμένων στη συνολική απασχόληση, 2019

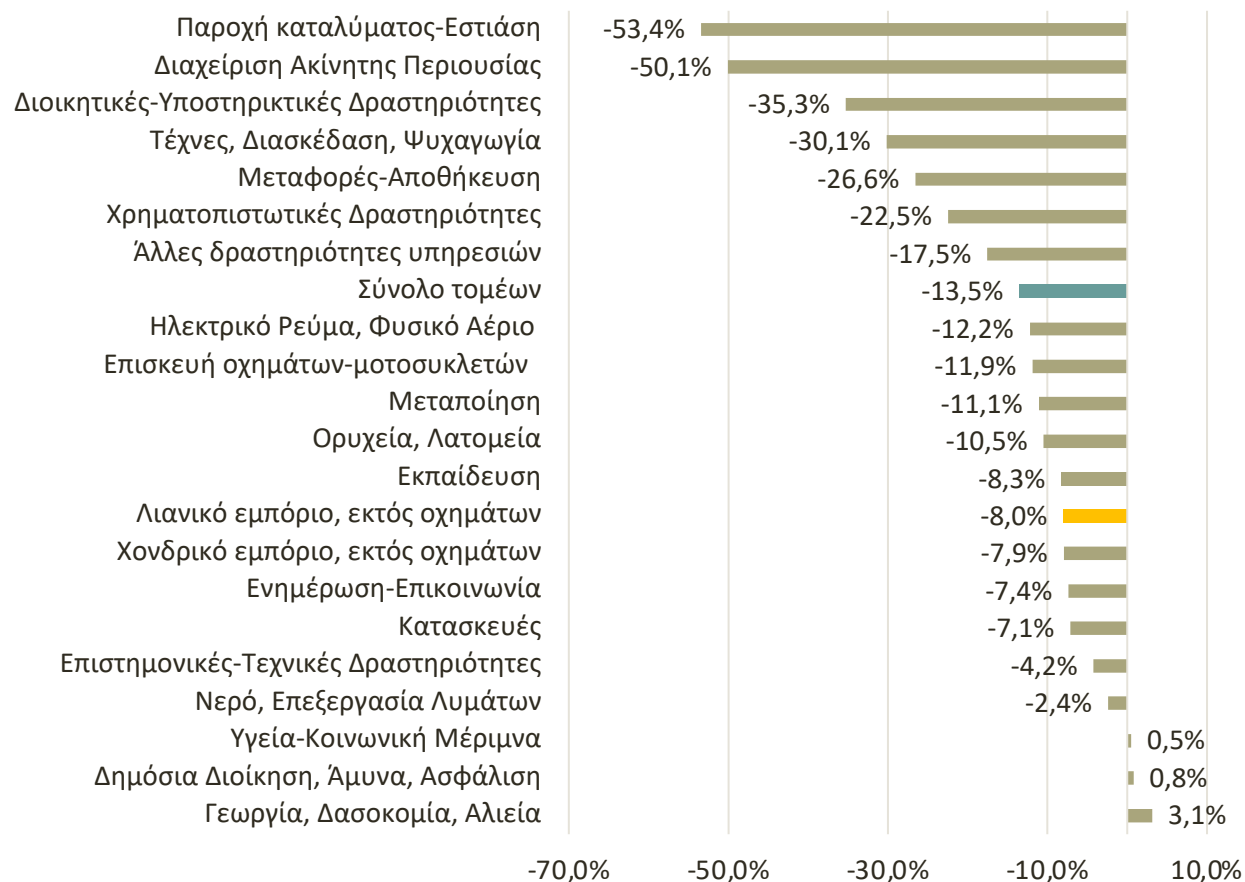

Πηγή: Eurostat. Σημειώσεις: Στον επιχειρηματικό τομέα εδώ (total business sector), δεν περιλαμβάνονται επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού και ασφαλιστικού τομέα. Δεν δημοσιεύονται στοιχεία για τις μικρές επιχειρήσεις στη βάση με διαθρωτικά επιχειρηματικά στοιχεία της Eurostat για την Κύπρο και τη Δανία, ενώ δεν υπάρχουν στοιχεία για την παραγωγικότητα των μικρών επιχειρήσεων και για τη Γαλλία.

Κατανάλωση – Λιανικό Εμπόριο

Ηπιότερη υποχώρηση δραστηριότητας στο Λιανικό Εμπόριο από το σύνολο της ελληνικής οικονομίας

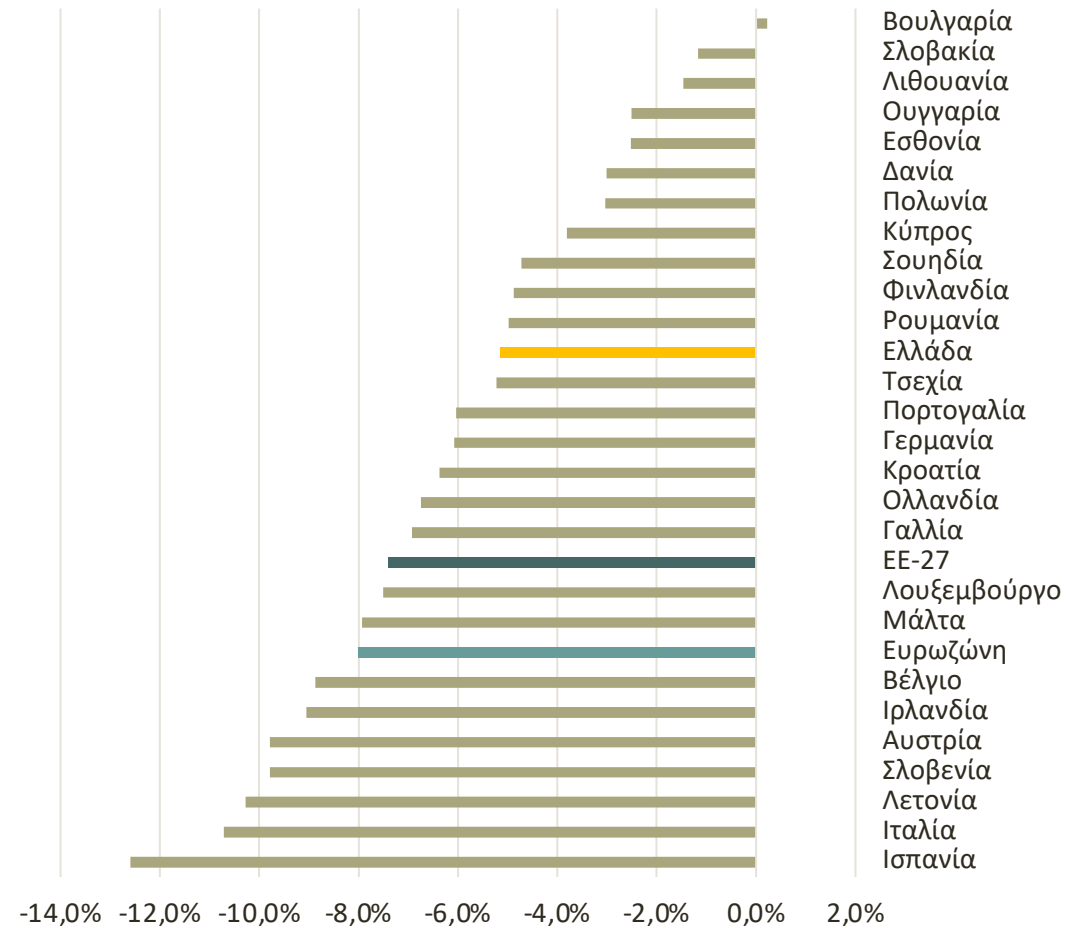
% μεταβολή κύκλου εργασιών 2020

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πτώση κατανάλωσης νοικοκυριών στην Ελλάδα το 2020 μικρότερη του μέσου όρου σε ΕΕ και Ευρωζώνη

% μεταβολή κατανάλωσης νοικοκυριών 2020

Πηγή: Eurostat

Επιδράσεις της πανδημίας στο Λιανικό Εμπόριο το 2020

- Λιανικό Εμπόριο: **3-4^η υψηλότερη συμβολή στην ελληνική οικονομία** (4,5-6,0% ΑΠΑ), η **μεγαλύτερη συμβολή στην απασχόληση** (~13,0%)
- **Πτώση κύκλου εργασιών Λιανικού εμπορίου 8% πέρυσι**, ηπιότερη από το σύνολο της οικονομίας (-13,5%). **Σταθερότητα απασχόλησης** (+0,1%), λόγω μέτρων στήριξης

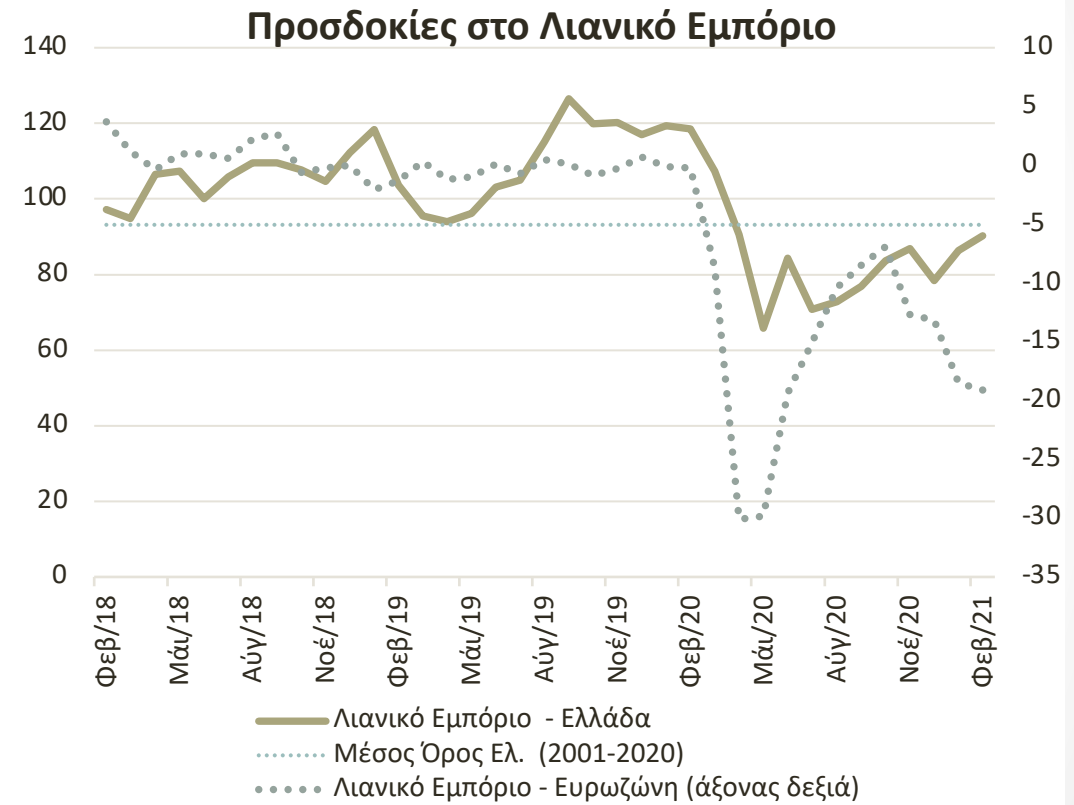
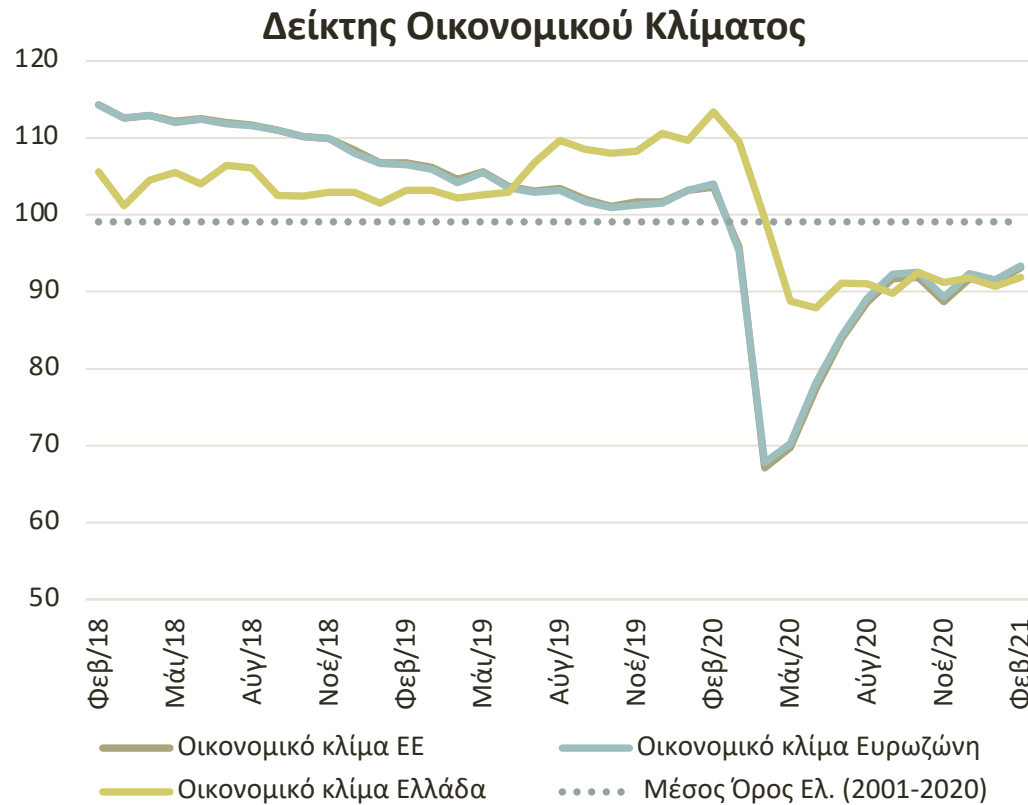
Μεταβολές στην απασχόληση στις δραστηριότητες Λιανικού Εμπορίου

Δραστηριότητες λιανικού εμπορίου με τη μεγαλύτερη άνοδο δραστηριότητας

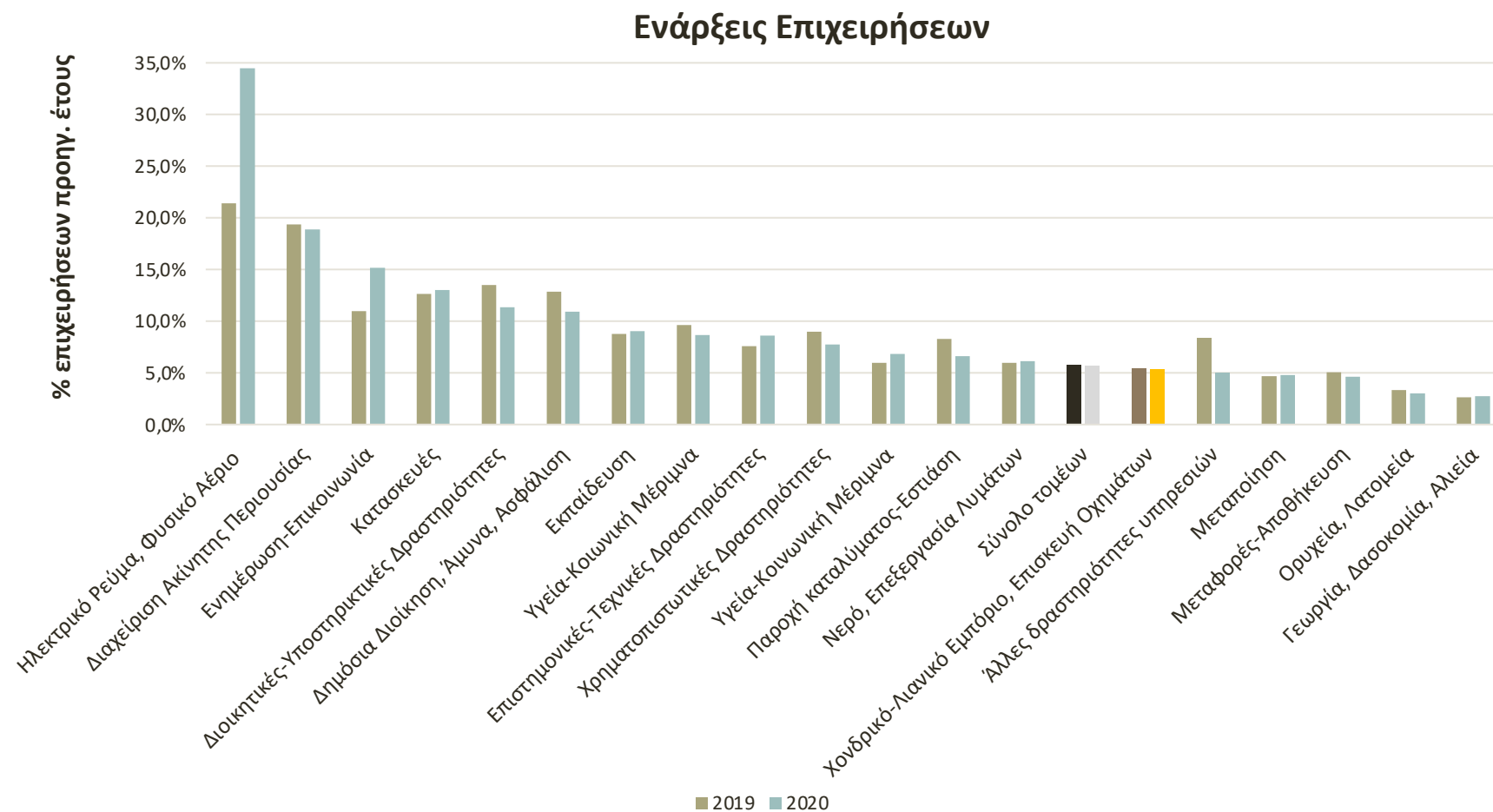
- **Άνοδος κυρίως** σε δραστηριότητες σχετιζόμενες με επιδράσεις της πανδημίας: πωλήσεις μέσω διαδικτύου (+18,0%), πωλήσεις Η/Υ- ηλεκτρονικών μέσων (+13,1%) και φαρμακευτικά είδη (+4,1%)
- **Μεγαλύτερη κάμψη** σε πωλήσεις κοσμημάτων (-46,8%), ενδύματα (-36,6%), υπόδηση-δερμάτινα είδη (-34,9%)
- **Μεγαλύτερη πτώση απασχόλησης** στο λιανικό εμπόριο εκτός καταστημάτων (-34,3%), στις πωλήσεις εξοπλισμού πληροφοριακών συστημάτων (-31,0%). Άνοδος κυρίως στα καταστήματα τροφίμων – ποτών – καπνού (+20,7%)

Παρόμοια επιδείνωση Δείκτη Οικονομικού Κλίματος και προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

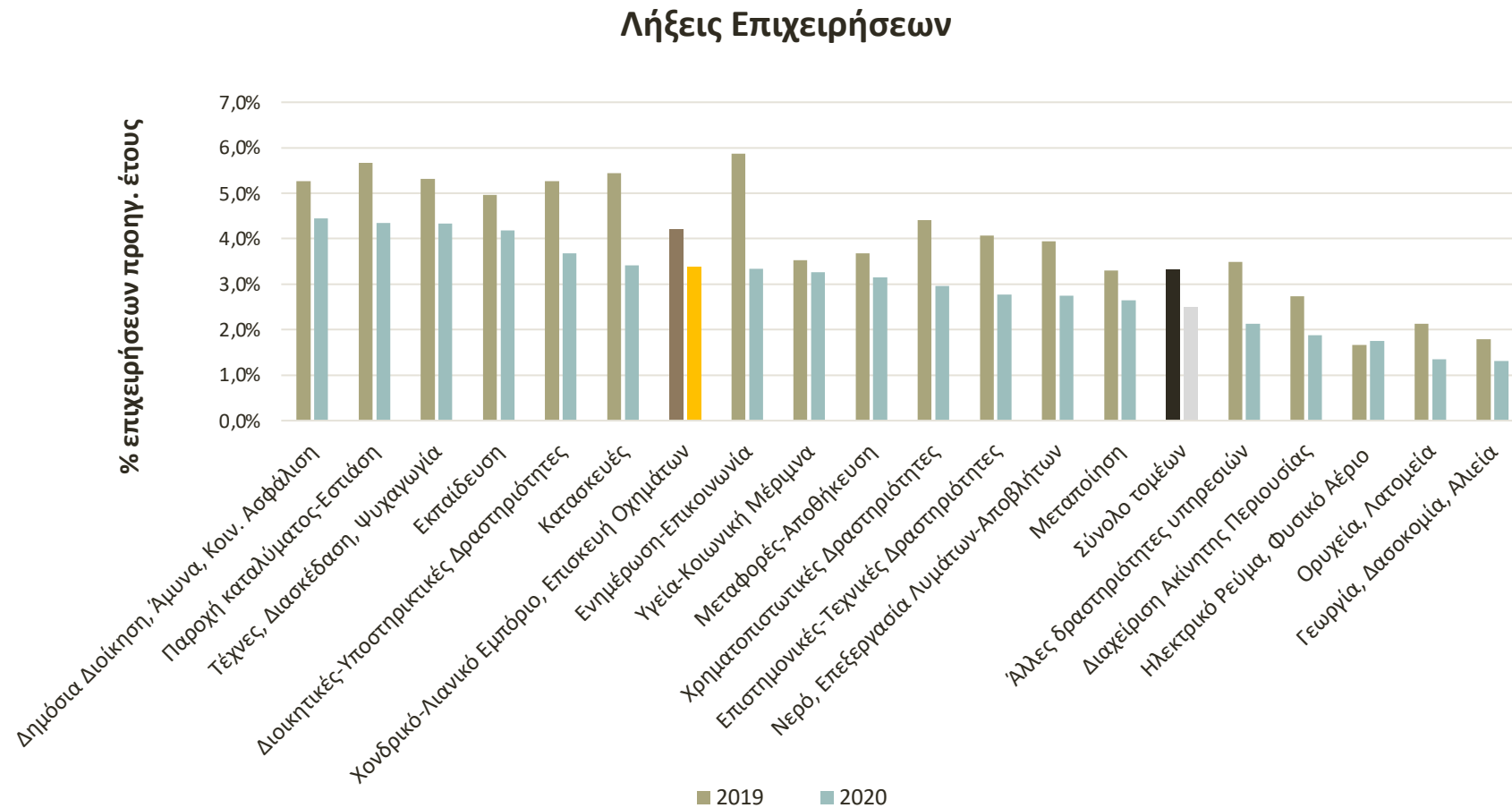
Πηγές: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ελαφρώς μικρότερο ποσοστό ενάρξεων επιχειρήσεων στο Εμπόριο από το μέσο όρο της οικονομίας...

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

...αλλά μεγαλύτερο ποσοστό λήξεων επιχειρήσεων στο Εμπόριο από τον εγχώριο μέσο όρο

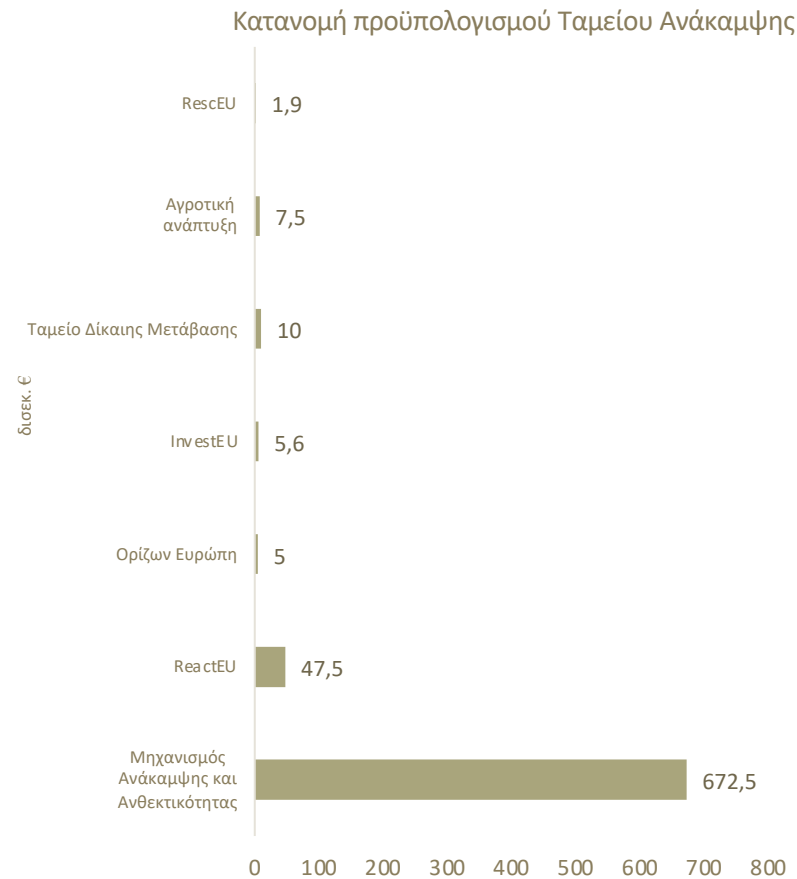
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ταμείο Ανάκαμψης

Για την ανάκαμψη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε ένα εκτεταμένο σχέδιο τον Μάιο του 2020

Ευρεία δέσμη παρεμβάσεων συνολικού ύψους €1.824,3 δισεκ., που συνδυάζει το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) 2021-2027, €1.074,3 δισεκ., και έκτακτο χρηματοδοτικό μέσο «Next Generation EU» (NGEU), €750 δισεκ., το οποίο εγχωρίως αποκαλείται Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης (ΕΤΑ).

- Η δέσμη θα στηρίξει κυρίως τις **επενδύσεις σε πράσινη ανάπτυξη και ψηφιακή μετάβαση**.
- Οι πόροι του ΕΤΑ θα προέλθουν από **δανεισμό κεφαλαίων** από τις κεφαλαιαγορές και **η άντληση δανείων θα παύσει έως τα τέλη του 2026**.
- Τα δανειακά κεφάλαια μπορούν να χρησιμοποιηθούν για **δάνεια συνολικού ύψους έως €360 δισεκ. και επιχορηγήσεις έως €390 δισεκ.**
- Οι **νομικές δεσμεύσεις** για προγράμματα του ΕΤΑ ολοκληρώνονται **την 31^η Δεκεμβρίου 2023**. Οι σχετικές πληρωμές θα γίνουν έως την **31^η Δεκεμβρίου 2026**.
- Συνολικά η Ελλάδα προβλέπεται να ωφεληθεί από το ΕΤΑ με **€30,9 δισεκ.**, εκ των οποίων **€18,2 δισεκ. αφορούν σε επιχορηγήσεις και €12,7 δισεκ. σε δάνεια**.

Πηγή: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ανακοίνωση 21 Ιουλίου 2020, EUCO 10/20

Εμβληματικές Πρωτοβουλίες που υποστηρίζει ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας

Πηγή: Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (COM/2020/575) Ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2021

Συμπεράσματα

Τελικές παρατηρήσεις

- Στην ελληνική οικονομία, επαναφορά σε κατάσταση δίδυμων ελλειμάτων.
- Το Ταμείο Ανάκαμψης είναι πολύ υψηλής σημασίας.
- Πόροι για επενδύσεις και δομικές μεταρρυθμίσεις.
- Ευκαιρία για μετατροπή της αρχικής ανάκαμψης και συστηματικά ισχυρή μεγέθυνση.
- Ποιοτική αναβάθμιση παραγωγικής βάσης.